

Stručný záznam z druhého setkání Fóra ochrany přírody

Druhé setkání Fóra ochrany přírody se konalo 13.10.2012 na Suchdole v Mezifakultním centru environmentálních věd České zemědělské univerzity. Zúčastnilo se 45 ochranářů ze státních a krajských institucí, akademických pracovišť, neziskových organizací i z řad podnikajících odborníků. Zásadní část setkání představovala diskuse v rámci pracovních skupin věnovaných třem tematickým okruhům.

Fórum ve skupině zabývající se **dopadem sektorových zákonů na biodiverzitu** nejprve identifikovalo úplný výčet českých zákonů, které mohou mít přímé dopady na biodiverzitu – včetně takových, kde by to běžný čtenář nečekal (např. zákon o požární ochraně, de iure bránící managementu stepí a lesů). Dále byly definovány společné nedostatky naší legislativy a jejího prosazování (absence sdílené odpovědnosti mezi resorty za udržování přírodního dědictví, nadměrné množství podmínek v zákonech, degradující jejich účinnost, praxe (vč. dotačních politik) nekorespondující se současnými vědeckými poznatky, nulová vazba mezi strategiemi a legislativou, nedostatečné vzdělání a absence profesionality pracovníků ochrany přírody) a stanoveny dílčí cíle řešení (ochrana přírody by měla být minimálně rovnocenná ostatním složkám životního prostředí; nutná je unifikace přístupů v zákonech; praxi nutno sladit se současnými vědeckými poznatky a provázat legislativu se strategiemi).

Obě pracovní skupiny věnující se tématu **vytvoření vize budoucího stavu přírody a krajiny** se shodly na tom, že v ČR žádná jasná vize dosud není. Supluje ji tak pouze naplňování zákona, přestože legislativa by měla být nástrojem naplňování vize.

Definovány byly základy možné vize z hlediska jejího obsahu, působení na cílové skupiny a nutných přípravných kroků. Má-li být jakákoli vize životaschopná, musí pracovat s nespornými trendy, jejichž pokračování lze v blízké budoucnosti předpokládat. U nás jde zejména o zvětšování krajinného zrna (a s tím související migrace a invaze organismů), eutrofizaci vod i souše, urbanizaci a pokles porozumění přírodě. Existují dvě strategie, jak těmto trendům čelit: (1) ochrana refugií bývalého stavu a (2) moderace těchto dlouhodobých trendů.

Podle účastníků setkání je nejobecnějším cílem ochrany přírody ochrana přírodní i kulturní rozmanitosti Země. U nás jde zejména o zabránění vymírání populací a druhů a harmonizaci vztahu člověka k přírodě. Prostředků k dosahování těchto cílů je celá řada, nicméně na obecné úrovni lze rozlišit dva univerzální přístupy, a to (1) pomáhat slabšímu (tj. druhům, populacím a společenstvům, kterých ubývá) a (2) hledat a nacházet proporce mezi „divočinou“, „zahradou“ a „novou divočinou“. Konkrétní postupy v ochraně přírody závisí na našich rozhodnutích a prioritách - jedná se o intelektuální výkon, který nelze převést na soubor pouček a postupů.

Téma **práce s veřejností** otevřelo Fórum na základě shody v tom, že veřejnost v ČR nechápe smysl a záměry ochrany přírody, vnímá ji spíše jako omezování svobody a rozvoje, jako záležitost určitého malého okruhu lidí, nikoli jako společenskou potřebu. Ochrana přírody je často na pranýři jako veřejný nepřítel. Chybí vize, není jasné, co a proč se má chránit a kdo ochranu přírody reprezentuje. Výkon státní správy je nepředvídatelný, jsou uplatňovány různé přístupy navzájem se rušící, nedotahují se závěry, záměry i procesy. Práce s veřejností není rovnocennou součástí státní ochrany přírody. Lidé uvažují především ekonomicky, nejsou motivováni k ochraně přírody. Chybí společenská dohoda, politická vůle chránit přírodu.

Hlavními identifikovanými cíli je zajistit porozumění důvodům ochrany přírody ze strany laické veřejnosti, angažovanost lidí v postupech ochrany přírody, založit vzájemnou spolupráci mezi ochranáři a veřejností na principu partnerství. Bylo by třeba sjednotit názory odborníků – vytvořit koncepci ochrany přírody, pojmenovat, CO a PROČ chránit, a stále to vysvětlovat; přitom ale naslouchat, budovat důvěru, stavět na osobních vztazích v terénu. Bylo by dobré zajistit kompetentnost úředníků a specialisty na práci s veřejností, provádějící systematickou EVVO pro různé cílové skupiny.

Úlohou Fóra by mělo být udržení nezávislé platformy pro diskusi mezi odborníky k vyjasnění cílů a postupů a zprostředkování příkladů dobré praxe i špatných zkušeností.